

L-Aċċent

John Portelli

Kont għadni kif aċċettajt ix-xogħol ġdid ta' amministratur. Kont ferhan għalkemm kont naf li hemm ħafna xogħol xi jsir u kelli wkoll diversi ġlidiet x'nirbañ biex inbiddel l-affarijiet. Imma moħħi kien mistrieħ għax kelli s-sapport u l-entuzjażmu tad-dekan. Kif kien issuġġerielu ltqajt mal-viċi dekana biex inkunu nistgħu naqsmu l-ideat tagħna u nippjanaw flimkien.

Langas biss minuta wara li bdejna l-laqgħa ħassejt qalbi tħabbat sfiq. Ma stajtx nikkonċentra. Ma stajtx nifhem għaliex. Qalbi tħabbat għaxra għaxra. "*Can you please repeat that again?*" lissnet. Imbagħad hekk kif lissnet il-kelma "*again*" b'dak l-aċċent Ingliż ippatentjat f'salt donni ntbajt x'kien ġara. Ma stajtx nikkontrolla l-emozzjonijiet u l-ħsieb. U mort lura 40 sena meta kont Form 1A.

Kont ilni sentejn immur f'dik l-iskola. Bdejt qabel il-*form one* għax missieri rraġuna li jekk immur fl-aħħar sentejn tal-primarja jkollu ċans aħjar biex niġi aċċettat f'Form 1. Dan kien dejjem jiddependi mill-eżami tal-*entrance* imma tal-anqas ikunu qed jgħallmuk l-istess nies li jissettjaw u jikkoreġu l-eżamijiet. Barra minn hekk ikunu leħqu drawk u jekk ma tkunx ta' tfixkil għalihom jaċċettawk. Jiġifieri kien importanti li nagħmel il-*homework* kuljum, li nistudja għat-*tests* u għall-eżamijiet, li ngħib ruħi tajjeb fil-klassi – nobdi u ma nrispondix anke jekk ikollu raġun, li dejjem nagħmel kif jgħiduli nagħmel l-għalliema anke jekk ma naqbilx magħhom, li nieħu sehem fl-*sports* u fil-kor tal-iskola, u fuq kollox li ma ninqabadx nitkellem bil-Malti u li kuljum nasal fil-ħin għall-quddiesafis-sebgha

u nofs ta' filgħodu għalkemm kont niġi minn Had-Dingli u kelli naqbad żewġ karozzi tal-linja għax ma kienx hemm *private* tal-iskola għal dawk l-inħawi.

Konna fl-aqwa tal-inkwiet bejn il-Gvern u l-Knisja. U għad ma konniex indipendenti mill-Ingilterra. Kienu bdew it-trattati u kien hemm ħafna taħwid. Il-Labour Party jipprotesta kontra l-aġir tal-Knisja; Borg Olivier jinnegozja mal-Ingliżi; Ganado jirraġuna li l-aħjar għar-*referendum* tal-indipendenza tqatta'l-vot bi protesta; u Mintoff jemmen u jisħaq li dak li ġab Borg Olivier mhux tajjeb biżżejjed. Sintendi fl-iskola konna npespsu bejnietna l-istudenti dwar dawn l-affarijiet u fil-privat konna dejjem nitkellmu bil-Malti. Imma dejjem minn taħt l-ilsien għax konna mwerwrin li ninqabdu nitkellmu bil-Malti u wkoll min jaf x'kienu jaħsbu fuqna jekk jindunaw li xi wħud minna kellna missirijietna jaħdmu t-tarzna u konna ma' Mintoff. Missieri kien ilu jaħdem it-tarzna ħajtu kollha u jien kont tifel waħdi u għalhekk seta' jibgħatni skola tal-Knisja. "Moħħok hemm, ibni, biex żgur ma jġirilekx bħali," kien dejjem iwissni bħallikieku kien xi diżunur li wieħed jaf is-sengħa tajjeb. Ma kienx tal-iskola imma kien jaf jaqra u kien iħobb tassew jaqra. Il-gazzetti kien jikolhom, u dejjem kien aġġornat sewwa. Fuq kollox ma kienx jemmen dak kollu li jiktbu l-gazzetti anke dawk tal-partit. "Id-dinja hekk," kien ilissen minn taħt l-ilsien, "trid tmidd rasek għal għonq it-triq, tisma' kollox, u qabel temmen, tixtarr u tgħarbel."

Insomma l-iskola kont sejjer mhux ħażin. Mhux xi žiemel bħat-tifel tan-Nutar Galea jew ta' Grech tan-negozju. Kienu jagħtu l-impresjoni li jafu kollox. Min jaf forsi kienet biss maskra li tnixxi l-poter. Tajbin f'kollox kienu jgħidulhom l-għalliema lill-ġenituri tagħhom meta jiġu għalihom bil-Mercedes. U bl-aċċent li kellhom tal-Ingliż ma kontx tagħrafhom minn xi Ingliż. Imma kellhom xuxthom skura u nnukkata, u għajnejhom suwed tuta. Naħseb li kieku xtaqu li jkollhom għajnejhom koħol ċari u xuxthom safranija u lixxa. Forsi kienu wkoll jaħsbu li l-antenati tagħhom kienu xi barunijiet li ġew Malta mill-Ewropa ta' Fuq.

Il-klassi tagħna tal-Form 1A kienet fil-kantina tal-iskola. Konna eżatt tletin tifel fil-klassi kemxejn mudlama b'żewġ twieqi b'arkata u bil-ħadid bħallikieku konna ġo ħabs. Ma tantx kienet atmosfera li tispira t-tagħlim. Imma konna bi kwietna qisna sardin marsusin f'dawk il-bankijiet tal-injam qadim li spiss kien iniffed xi skalda f'sorm wieħed minna. Dak li jkun, jinħasad hekk kif ipoġġi bilqiegħda u jispiċċa bi skalda ta' xi tliet pulzieri mwaħħla ma'sormu. Sintendi

hekk kif jinħasad kien ilissen "Aħħ!" mingħajr ma jrid. U aħna kollha nibdew nidhqu għalkemm l-għada forsi kien imiss lilna. Il-klassi kienet l-aħħar waħda fil-kuritur twil u wiesa' mdawwal b'xi tubu 'l hawn u 'l hinn. Konna l-aktar klassi qrib il-loki. Kieku kellna vantaġġ għax malajr konna naslu meta konna nkunu maqsumin, imma rari konna nistgħu nħallu l-bieb tal-klassi miftuħ għax konna nistordu bir-riħa tal-ammonja. Imbagħad darba fil-gimgħa r-riħa tal-bewl kienet tonqos għax kienu jnaddfu l-lokijiet bil-Cresol. U xorta ma stajniex nifthu l-bieb għax dan kien jistordina daqs l-ammonja jew aktar. M'hemmx x'tagħmel. Għalkemm konna l-klassi taż-żwiemel, għax konna 1A, xorta kellna ngarrbu din il-klassi/habs.

Ta' tfal li konna kien dejjem fi ħsiebna li ngħaddu ż-żmien b'xi għalliem li jkun xi ftit rieqed. Kellna diversi, fosthom l-għalliem tal-ġeografija li kien imlaqqam 'il-Yanke' għax kien studja Wisconsin u kellu aċċent Amerikan, u l-għalliem tal-matematika li kien imlaqqam 'ir-romblu' għax minnu, Alla jbierek kont toħroġ żewġt irġiel. Dan tal-aħħar kellu l-vizzju jwaħhal il-kumpass fuq il-mejda tiegħu u jippuntah lil min ikun irid isaqsi xi domanda. Insomma konna ngħadduha. Imma mas-Sur Jones l-għalliem tal-Ingliš ħadd ma kien jazzarda jiċċajta.

Is-Sur Jones kien Malti għalkemm kellu isem Ingliš. Kien għadu kif ġie lura minn Oxford fejn kien temm l-istudji tiegħu fil-letteratura Ingliża. Kien raġel twil u rqiq. Xagħru dejjem ippettnat pulit u jleqq bil-krema tax-xagħar. Dejjem liebes ġlekk iswed b'ingravata sewda u qmis bajda. Kien serju. Il-laqqam tiegħu kien 'l-imdejjaq'. Qatt ma kien jidhaq u t-tfal kienu jibzġħu minnu speċjalment meta kien jagħtik dik il-ħarsa ta' wieħed miġnun. Xi wħud minna konna mistagħġbin kif ġie aċċettat biex jgħallem. Forsi għax kellu B.A. minn Oxford, u fuq kollox kellu aċċent Ingliš ippatentjat. U tassew kien jieħu vantaġġ b'dak l-aċċent. Anke meta ma jkun qed jgħid xejn speċjali, dak l-aċċent kien iġegħelna noqogħdu dejjem attenti kważi kważi nibzġħu nieħdu nifs ma jmurx iwaqqgħek għaċ-ċajt.

Is-Sur Jones kien sistematiku ħafna. Il-lezzjoni dejjem l-istess. L-ewwel jispjega xi punt tal-grammatika, imbagħad naqraw, imbagħad isaqsi xi domandi, imbagħad naħdmu xi eżerċizzju tal-grammatika fis-skiet. U hekk kienet tgħaddi tliet kwarti ta' lezzjoni. Fl-Ingliš kont sejjer mhux ħażin sakemm ...

Kien jum bħall-oħrajn fl-iskola. U t-tieni lezzjoni filgħodu, jiġifieri dik ta' gabel il-*break* tal-għaxra u nofs kienet is-soltu klassi mas-Sur Jones. Għax l-Ingliż dejjem filgħodu kien ikun għax hekk ma konniex inkunu għajjenin u suppost nistgħu nikkoncentraw aktar. Konna wasalna għall-qari. Kulhadd fetaħ il-ktieb u bdejna mir-ringiela ta' quddiem naqraw ftit kull wieħed. Jiena kont fit-tieni bank u sakemm kien imiss lili dejjem kien ikun hemm xi tmienja oħra qabli. Imma kont trid toqgħod attent għax ma tkunx taf meta se jwaqqaf lil ta' qablek u jekk ma tkunx pront biex tkompli taqra jibagħtek 'il barra għax ma kontx attent. Il-vera kellu pedagoġija ingaġġanti li żgur tgħallem minn Oxford!

"Stop," lissen is-Sur Jones. *"Spiteri next."*

U lanqas tliet sekondi wara kont qomt bilwieqfa u bdejt naqra. Ma tantx kien eżerċizzju għal qalbi imma ftit ftit, kont qed nidra nqum bilwieqfa u naqra quddiem sħabi. Wara kolloxx kollha kemm aħna kellna ngħaddu minn dan il-martirju, allura aħjar tidrah.

Kont dħalt fl-ispirtu tal-istorja u għal darba kienet storja li għamlet sens, mhux bħall-istejjer l-oħra li konna qrajna mill-ktieb Ingliż li ma kien jagħmel xejn sens għalina għax il-kuntest dejjem kien fuq xi post fl-Ingilterra. Imma din l-istorja donnha kienet tgħodd għalina wkoll.

"And Stephen again ..." kont qed naqra meta s-Sur Jones b'vuċi soda lissen: *"It is not 'again' but 'again', Spiteri."*

Ngħid is-sewwa ma kelli l-ebda idea x'kien qed jgħid. Mhux hekk qrajt jiena? Mhux l-istess kelma *"again"* lissint?

"Spiteri read the sentence again."

Hadit nifs qasir u rgajt bdejt naqra. *"And Stephen again ..."*

Lanqas ilhaqt lissint il-kelma *"again"* li s-Sur Jones b'vuċi aktar għolja u aktar irritat nebaħ:

"Spiteri. It is not 'againiiiiiiin' but 'again'!"

Ergajt inħsadt għax ma fhimtx x'kont għamilt hażin. Imma l-messaġġ tar-rabja kien ċar u jbeżża' lil kulhadd. L-għaraq beda jxoqq għalija u hassejt it-taqtir tal-għaraq jizzerżaq mal-ispina. Bdejt inħoss ukoll bħal roġħda ġewwa fija u saqajja bdew jirtogħdu bil-biża'. Imma l-aktar haġa li dejqitni kienet li ma nafx eżatt x'għamilt hażin. Hadd ma kien jazzarda jsaqsih mistoqsija jekk ma nifhmux xi haġa għax inkella kien jinsultak.

U b'subgħajh il-werrej għamilli sinjal biex nerga' nkompli. Hadt nifs qawwi u bil-mod u bir-roġħda rġajt bdejt naqra.

"And Stephen again ... "

"Stop! Stop! Spiteri stop. How stupid can you be?! You do not know how to read. Forget it. You are a lost cause. Get ready for the dockyard! Sit down!" Hekk werżaq is-Sur Jones b'hanġra daqsiex waqt li sabbat il-ktieb fuq il-mejda. Il-vuċi tiegħu bħal irbumbjat mal-kamra. U wara, skiet perfett.

U jiena b'mistħija poġġejt bilqiegħda. U wara li kkalma lissen:

"Buhagiar next. I am sure you will do a good job."

U Toni beda jaqra. Kont naħlef li l-istess kliem lissen, imma s-Sur Jones ma waqqfux. U f'qalbi lissint *"F'għoxx l-Ingliż!"*